

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Rintamäki, E., Ruohomäki, C. & Kolonen, M. (2020) Nuorten syrjäytyminen ja EU:n toimet sen ehäisyyn. TAMKjournal, 5.8.2020.

URL: <https://tamkjournal.tamk.fi/nuorten-syrjaytyminen-ja-eun-toimet-sen-ehkaisyyin/>

Nuorten syrjäytyminen ja EU:n toimet sen ehkäisyyn

in [Kehittäminen ja soveltava tutkimus](#) · [Sosiaali- ja terveysala](#) — 5 elo, 2020

Artikkelissa tutustutaan nuorten syrjäytymiseen ja siihen, millainen rooli Euroopan unionilla (EU) on syrjäytymisen ehkäisemisessä. YAMK:n Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristön opintojen osana tehtiin opintomatka Brysseliin, koska TAMK:n opiskelijana kansainvälisen toimintaympäristön tuntemus auttaa ymmärtämään sosiaali- ja terveysalan ympäristöä laajemmin. Aiheena nuorten syrjäytyminen nousi esille matkan aikana. Syrjäytymistä pidetään uutena ja kasvavana ilmiönä. Nuorten syrjäytyminen on Euroopan laajuinen haaste, mikä näkyy Euroopan unionin toiminnassa sekä Suomen politiikassa. Tehtävää on vielä paljon ja se vaatii monialaista yhteistyötä sekä konkreettisia toimia.

Kirjoittajat: Elina Rintamäki, Carita Ruohomäki ja Mirva Kolonen

Tilastollisesti Suomen nuorilla menee hyvin. 25-vuotiaista 87 % on suorittanut perusasteen jälkeisen tutkinnon ja noin 90 % nuorista on työllistynyt tai opiskelee. On kuitenkin olemassa joukko nuoria, joiden kohdalla syrjäytymisriski on suuri. Heidän syrjäytymiseensä vaikuttaa erilaisten syrjäytymiseen altistavien riskitekijöiden kasaantuminen. Riskitekijöihin kuuluvat mm. perusasteen jälkeisen koulutuksen puute ja työttömyys. Nuorten kasaantunut huono-osaisuus, kuten toimeentuloon ja mielenterveyteen liittyvät ongelmat, ovat myös vahvasti yhteydessä syrjäytymiseen. (THL 2016, 48.)

Syrjäytymisriskiin on havahduttu myös Suomen eduskunnassa, ja eduskunta on pyytänyt valtioneuvostoa huomioimaan nuoret tulevaisuusselonteossa. Selonteossa on selvitetty nuorisotyöttömyyden syitä ja mietitty tulevaisuuden ratkaisuja tähän ongelmaan. Valtioneuvosto tunnistaa nuorten työttömyyden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämisen nuorten syrjäytymisen riskitekijöiksi ja tunnistaa näiden kauaskantoisen vaikutuksen työuraan. Hallituksen tavoitteena on edistää nuorten työllistymistä ja vähentää niiden nuorien määrää, jotka jäävät koulutuksen ja työnteon ulkopuolelle. Syrjäytymiseen tuleekin puuttua varhaisessa vaiheessa nuorten perusopetuksessa. (Valtioneuvosto 2018.)

Nuorten syrjäytyminen

Kirjoittajien keskustelussa europarlamentaarikko Sirpa Pietikäisen kanssa esiin nousivat syrjäytyminen ja syrjäytymisen ehkäisy Suomessa sekä EU:n tasolla. Suomessa ikärakenteen muuttumisen seurauksena etenkin yli 65-vuotiaiden naisten syrjäytymisriski on kasvamassa. (Pietikäinen 2018.)

Pietikäinen mainitsi syrjäytymisestä puhuessaan yli 65-vuotiaan naiset, mutta syrjäytymistä tapahtuu myös nuorten kohdalla. Syrjäytyneiksi nuoriksi voidaan katsoa opiskelun ja työvoiman ulkopuoliset 15–29-vuotiaat nuoret. Heillä ei yleensä ole peruskoulun lisäksi muunlaista koulutusta. Kouluttautumattomuus itsessään lisää myös syrjäytymistä. Syrjäytyneiden nuorien tilastointia vaikeuttaa se, että kaikki heistä eivät ole rekisteröityneet työttömiksi työnhakijoiksi. Tällöin ei siis tiedetä tarkkaan, keitä he ovat ja mitä he tekevät.

(Palola, Hannikainen-Ingman & Karjalainen 2012, 310.) Syrjäytyneiden tai syrjäytymisriskissä olevien nuorten määrän arvioidaan olevan 14 000 ja 100 000 välillä Suomessa (THL 2019).

EU:lla on Eurooppa 2020 -strategia, jonka tavoitteena on älykäs, kestävä ja osallistuva kasvu. EU:n jäsenmaat laativat myös vuosittain kansallisen toimeenpanosuunnitelman kansallisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Suomen tavoitteena on esimerkiksi vähentää kansalaisten syrjäytymisriskiä. (Sosiaali- ja terveysministeriö n.d.) Työttömyyden lisäksi strategian köyhyyttä- ja syrjäytymisriskiä kuvaavaan mittariin kuuluvat suhteellinen tuloköyhyys ja vakava materiaallinen puute. Työttömyys lisää todennäköisyyttä tuloköyhyydelle ja materiaaliseen puutteeseen. (Ohisalo, Laihiala & Saari 2015, 436.) Näin eri riskit kasaantuvat ja edesauttavat osaltaan syrjäytymistä.

Syrjäytymisriskissä olevat nuoret ovat useimmiten pienituloisia. Nuorten kohdalla tulotasoa selittää työttömyyden lisäksi opiskelu, yksin asuminen tai yksinhuoltajuus. Huono-osaisuus ajaa helposti kierteeseen, missä huono taloudellinen tila aiheuttaa häpeää, ihmissuhteisiin ongelmia ja altistaa sairauksille. Ne syrjäyttävät nuoria työ- ja asuntomarkkinoilta sekä koulutuksesta. (Ohisalo, Laihiala & Saari 2015, 437.)

EU-lainsäädäntötoimet

Jokainen EU-maa vastaa itse terveydenhuollon järjestämisestä ja terveydenhuoltopalvelujen tarjoamisesta alueellaan. EU:n tehtävänä on täydentää kansallista terveyspolitiikkaa. Lainsäädännön avulla EU sääntelee terveydenhoitotuotteita ja -palveluja säädöksin ja standardein. Euroopan unioni myös rahoittaa erilaisia terveysalan hankkeita eri Euroopan maissa. (Europa.eu 2019.)

EU:n terveyteen kohdistuvilla toimilla suojataan ja parannetaan kansalaisten terveyttä sekä edistetään ajanmukaisen ja tehokkaan terveydenhoidon tasapuolista saatavuutta. EU:n kansanterveystyössä tärkeässä asemassa on sairauksien ehkäisy. (Europa.eu 2018, Europa.eu 2019.)

Nuorten syrjäytyminen on nostettu yhdeksi terveyttä uhkaavista haasteista Euroopassa, ja tämä on kirjattu EU:n nuorisostrategiaan 2019–2027. Haasteiksi nuorten kohdalla on todettu työttömyys, syrjäytyminen, sukupuolipolitiikka ja osallisuus. Nämä koskettavat kaikkien EU:n jäsenmaita. (Valtion nuorisoneuvosto 2018.)

EU-parlamentti (Kuva: Carita Ruohomäki)

Euroopan unionin rooli syrjäytymisen ehkäisyssä

Yksi esimerkki EU:n rahoittamasta terveysalan hankkeesta on EU:n elintarviketuki, jolla on pyritty vaikuttamaan syrjäytymiseen ja huono-osaisuuteen. Tukea on käytetty Suomessa vuodesta 1995. Ohjelman tarkoitus on ollut alun perin olla väliaikainen, mutta se on vakiintunut ja muuttunut systemaattiseksi. EU:n ruoka-apuohjelma päättyi 2014, mutta tilalla on toiminut siitä lähtien EU:n vähävaraisten avun rahasto. Tämän lisäksi ruoka-avun antamiseen on osaltaan vaikuttanut Euroopan parlamentin 2012 tavoite ruokahävikin vähentämiseksi. (Ohisalo, Laihiala & Saari 2015, 435-436.)

EU:n ruoka-apu tuo osaltaan helpotusta syrjäytyneille, mutta se ei poista ongelmien juurisyytä. Ruoka-apu on pitkälti kolmannen sektorin toimintaa, jossa STM:n mukaan on yli 400 eri toimijaa jakamassa päivittäis- ja tukkukauppojen ylijäämäruokaa jne. Kolmannen sektorin toiminta on siis avainasemassa. Käännös tästä julkiselle sektorille tulee olemaan aikaa vievää ja ajattelutavan muutosta vaativaa, vaikka ministeriö pyrkiikin vaikuttamaan sosiaalipolitiikalla ja lainsäädännöllä pitkäjänteisesti (STM 2017). Julkisesti on esitetty, että kansalaisia tulisi myös osallistaa ja vastavuoroistaa yhteiskunnan toimintaan. Ruoka-apu itsessään toimii päinvastaisesti ja siitä apua voi katsoa olevan enemmänkin ylijäämäruoan käyttöönotossa. (Ohisalo 2017, 72-73, 75-76.)

Pohdinta

Isola ym. (2017) korostavat osallisuuden viitekehyksessään yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan hyvinvointia, ja ne kaikki liittyvät toisiinsa. Viitekehyksen mukaan osallisuutta tulisi olla omassa elämässä, osallisuuden vaikuttamisen prosessina. Lisäksi osallisuus näkyy yhteisessä hyvässä kuten paikallisissa hyvinvoinnin lähteissä (Isola ym. 2017; Jämsen ja Pyykkönen 2014, 9). Näiden osa-alueiden huomioiminen auttaa ymmärtämään osallisuutta yksilöiden hyvinvoinnin edistämistä laajempina teemana.

Nuorten syrjäytyminen on Euroopan laajuinen haaste, mikä näkyy Euroopan unionin toiminnassa sekä Suomen politiikassa.

Sosiaali- ja terveysalan johtamisen sosiaali- ja toimintaympäristön opinnoissa osallisuuden teemaa pyrittiin käsittelemään monipuolisesti. Resurssien tarjoaminen ja vaikeuksissa olevien henkilöiden auttamiseen tarvitaan laajaa yhteisöihin ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin vaikuttavaa toimintaa. (Isola ym. 2017, 16). Nuorten syrjäytymisen ymmärtämisessä tarvitaan yksilön osallisuuspolitiikan lisäämisen ohella tekoja myös yhteiskunnallisissa instituutioissa ja ryhmissä sekä niiden toimintatavoissa.

Lähteet

Europa.eu. 2018. Euroopan unioni. Terveys. Luettu 18.11.2018. https://europa.eu/european-union/topics/health_fi

Europa.eu. 2019. Euroopan unioni. Terveys. Luettu 16.3.2019. https://europa.eu/european-union/topics/health_fi

Isola, A-M., Kaartinen, H, Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 33/2017. Helsinki.

Ohisalo, M., Laihiala, T. & Saari J. 2015. Huono-osaisuuden ulottuvuudet ja kasaantuminen leipäjonossa. Yhteiskuntapolitiikka 80, 5/2015, 435-446

Ohisalo, M. 2017. Murusia hyvinvointivaltoin pohjalla. Leipäjonot, koettu hyvinvointi ja huono-osaisuus. Väitöskirja. Tampere: Juvenes Print

Palola, E., Hannikainen-Ingman, K. & Karjalainen, V. 2012. Nuorten syrjäytymistä on tutkittava pintaa syvemmin. Yhteiskuntapolitiikka 77, 3/2012, 310-315.

Pietikäinen, S. Europarlamentaarikko. 2018. Tapaaminen 21.11.2018. Euroopan unionin parlamentti. Bryssel.

https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/stm-suomalaisten-osallisuuteen-vaikutetaan-ruoka-apua-tehokkaammin-varmistamalla-yhteiskunnan-rakenteiden-toimivuus. Luettu 30.11.2019.

Sosiaali- ja terveysministeriö. n.d. Euroopan unioni. Luettu 17.3.2019. <https://stm.fi/ministerio/kansainvaliset-asiat/euroopan-unioni>

THL.2016. THL-raportti. Nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen riskitekijät. 5/2016. 1-65.

THL.2019. Nuorten syrjäytyminen. Luettu 29.8.2019. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen

Valtioneuvosto. 2018. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 2. osa. Ratkaisuja työn murroksessa. Valtioneuvoston julkaisusarja 30/2018. 1-50.

Valtion nuorisoneuvosto. 2018. Lausunto EU:n uudesta nuorisostrategiasta. Luettu 29.8.2019.
<https://tietonuorista.fi/lausunto-eun-uudesta-nuorisostrategiasta/>

Kirjoittajat

***Elina Rintamäki**, sosiaali- ja terveysalan johtamisen YAMK-opiskelija, TAMK*

***Carita Ruohomäki**, sosiaali- ja terveysalan johtamisen YAMK-opiskelija, TAMK*

***Mirva Kolonen**, lehtori, sosiaali- ja terveysterveystieteiden tutkimuskeskus, terveysalan johtaminen YAMK, TAMK*

Kuvituskuva: Tampereen yliopisto/Jonne Renvall